

CELOŽIVOTNÍ VZDĚLÁVÁNÍ V KONCEPTU VÝVOJE

Jedenácté setkání k problematice RLZ
v krajích ČR * TELČ * květen 2006

GLOBALIZACE A CELOŽIVOTNÍ UČENÍ

VĚDOMOSTI“ - klíčový tržní pojem

vzdělání - kvalifikace a kompetence jsou obchodovatelnou položkou jednotlivce

ALE

- **vzdělávací systém podporuje dualizaci společnosti**
rigoróznost a tradicionalismus školského systému; nerespektování vstupních předpokladů; segregační dostupnost
- **výstupy často bez šance na zaměstnatelnost**
absence institucionálních rámců mezi státem, vzdělavateli a zaměstnavateli
- **nedostatečná péče státu o další vzdělávání**
nejsou ošetřeny základní systémové prvky

DŮSLEDKY SOCIÁLNÍ

- **zhoršování sociálních jistot**
neúměrné množství vydědenců, migrantů, růst exkludovaných
- **dvourychlostní společnost**
rozevřené nůžky: nezaměstnaných přibývá v ČR 2,27 denně, - milionářů (dolarových) přibývá denně v ČR 2,74
- **zhoršování pracovního zákonodárství**
destrukce sociální sféry globálním zhodnocováním kapitálu, redistribuce ekonomické moci, nadnárodní kapitál, obchodní řetězce - zneužívání externalit, nový proletariát (?)
- **zvyšování sociální exkluze**
Eurostat: pod prahem rizika chudoby je 8% Čechů; snižující se ekonomicky, kulturní a sociální kapitál
- **prohlubující se společenská stratifikace**
- **zpochybnění sociálního státu jako kompromisu mezi trhem a sociální solidaritou**

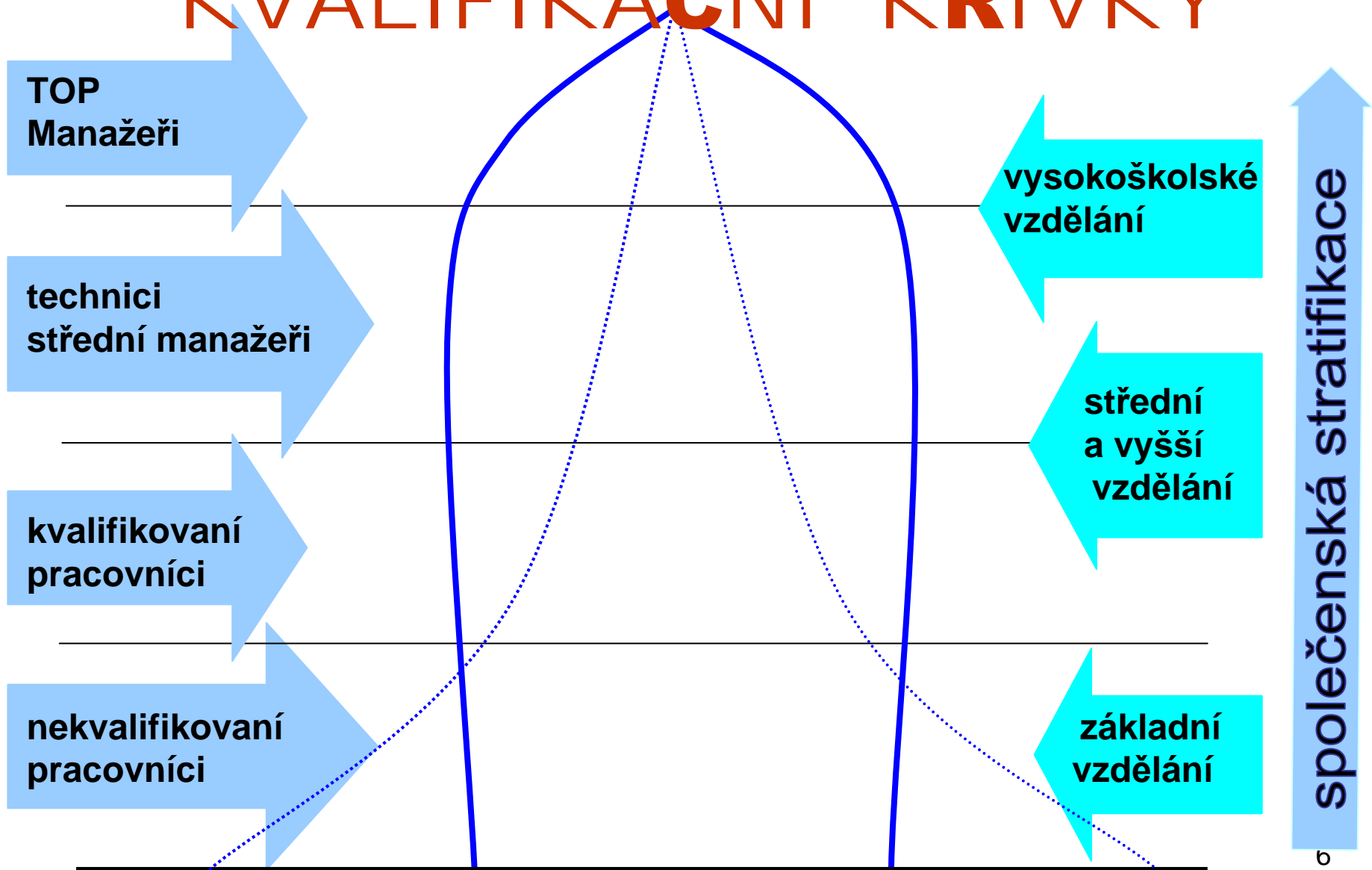
DŮSLEDKY SOCIÁLNÍ

- **Národní akční plán sociálního začleňování konstatuje, že bez vzdělání je v ČR 0,4% osob;**
- **pod hranicí chudoby (pod příjmem, zaručujícím životní minimum) je 3,3% domácností, tj. téměř 400 tisíc osob (4% obyvatelstva);**
- **v ohrožení sociální exkluzí je 36% nezaměstnaných, 13% ostatních ekonomicky neaktivních, 30% neúplných rodin s dítětem a 20% rodin se 3 a více dětmi.**
- **mezi znevýhodněné patří zdravotně postižení (10% obyvatelstva) a lidé ze sociálně znevýhodněného prostředí;**
- **problém je i s cca 300 tisíci Romy, 45 000 bezdomovci, se seniory a imigranty.**

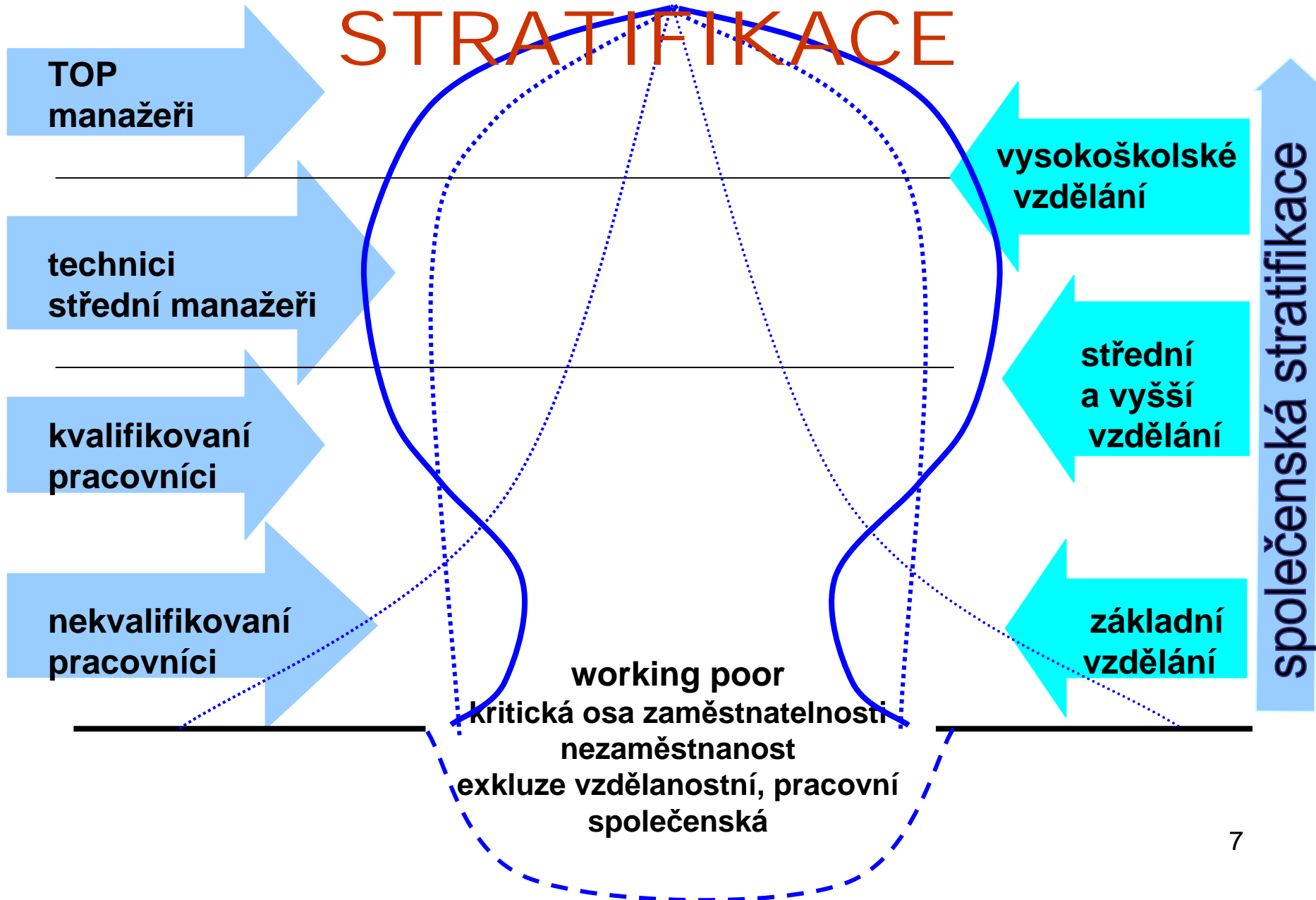
DŮSLEDKY NA TRHU PRÁCE

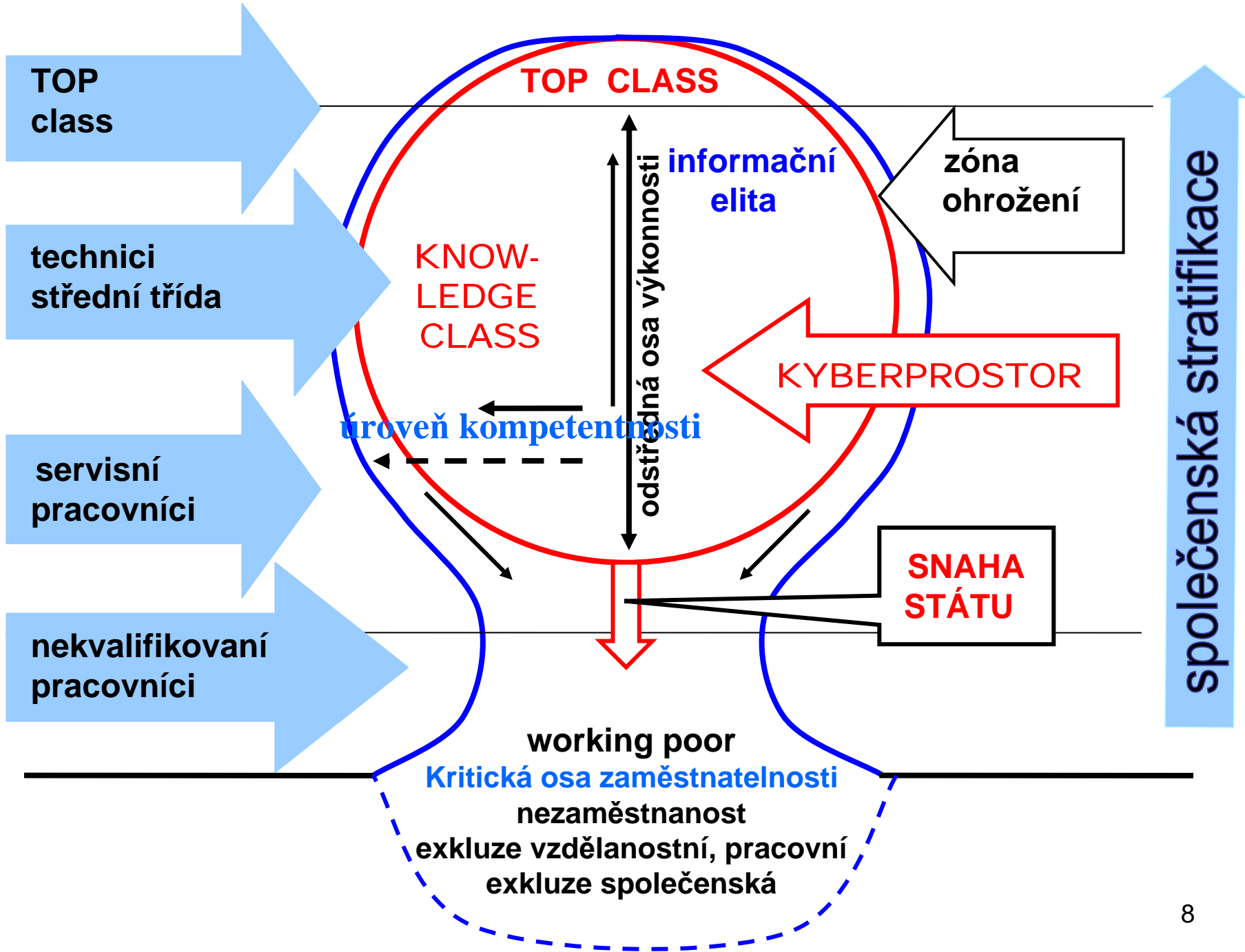
- **klesá podíl živé práce**
klesá pracnost; 70. léta podíl ve výrobcích 25%, dnes cca 3%; substituce pracovní síly
- **vývoj se zpředměťuje do fixního kapitálu**
3/4 transakcí na světových trzích - virtuální finanční operace odtržené od ekonomických procesů
- **nezaměstnanost se stává chronickou**
nezávislost na ekonomických cyklech, relativnost zaměstnání (just in time);
ILO do roku 2050: 50% nezaměstnaných (?)
- **nezájem o méně kvalifikovanou nabídku**
např.: nezaměstnanost absolventů základních škol je až 50%; zastarávání postupů – zvyšování nároků na duševní práci
- **zvyšuje se dlouhodobá nezaměstnanost**
dnes 30%, v některých regionech 50%; past nezaměstnanosti

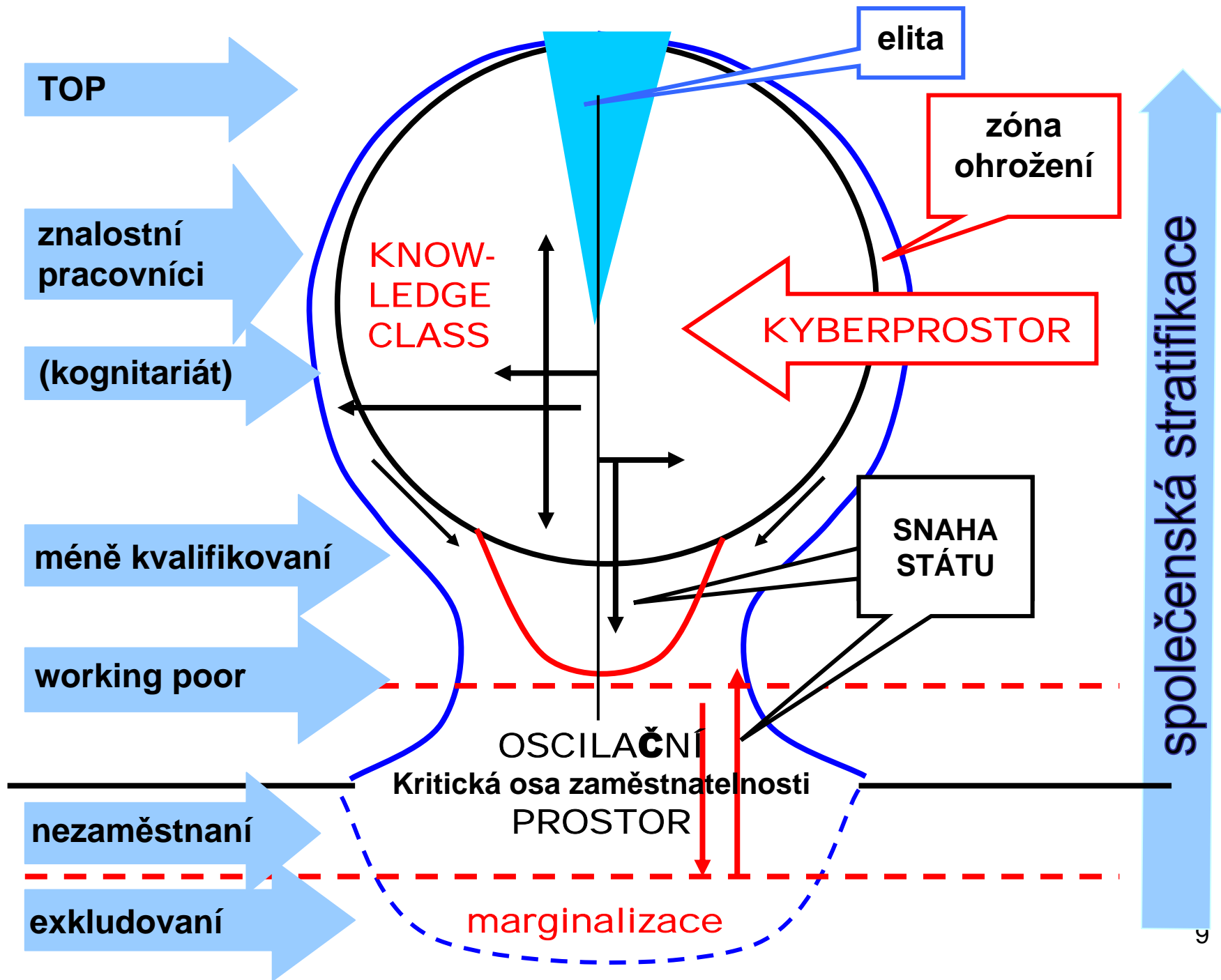
POSTUPNÉ ZMĚNY KVALIFIKAČNÍ KŘIVKY

VZDĚLÁNÍ - KVALIFIKACE - STRATIFIKACE

HLEDÁNÍ ŘEŠENÍ

- **nových konceptů:** LLE, LLL, LWL, WE, DE
- **nových metod a forem:** Distance education, Work Based Learning, Europass Mobility,
- **nových výzev:** ReferNET, TTNet; ale i programy ESF (OP RLZ, JPD3, EQUAL aj.)

Ale i

- řešení se hledá v **zajištění dostupnosti pro děti se speciálními potřebami** v oblasti vzdělávání, ve snaze hledání cest k respektování individuálních potřeb, v podpoře romských studentů, **ve vzdělávání osob vyžadujících zvláštní péči**, ve vzdělávání osob, které vzdělávají zranitelné skupiny občanů.

CELOŽIVOTNÍ VZDĚLÁVÁNÍ A UČENÍ (se)

- **SYSTÉM CELOŽIVOTNÍHO VZDĚLÁVÁNÍ MUSÍ UMOŽNIT CELOŽIVOTNÍ UČENÍ**
- **Od společensky zabezpečeného diferencovaného procesu cílevědomého zprostředkování soustavy vědomostí dovedností, zkušeností, chování, postojů - k individuálnímu, intrapsychickému, retenčnímu, záměrnému jejich osvojování**
- **System – interakce prvků**
- **Forma – obsah**
- **Organizace – proces**
- **VZDĚLÁVACÍ SOUSTAVA – OSVOJOVÁNÍ**
- **Společenská nabídka dostupnosti – vlastní odpovědnost**

IMPERATIV LISABONSKÉHO PROCESU

Veškeré požadavky se dají shrnout do jediné věty:

„**Spoluprací** všech zainteresovaných a školících institucí na všech úrovních vytvořit rozmanité a flexibilní **formy** vzdělávání, které budou **celoživotně dostupné** pro všechny s podporou poskytování adekvátních **informací** a aktivního **poradenství**“.

MAASTRICHTSKÉ PRIORITY - 2004

Národní priority

1. transparentnost, poradenství, kvalita, neformální učení
2. **ESF** maximálně využívat pro rozvoj kompetencí
3. věnovat **péči ohroženým skupinám**
4. flexibilní a **otevřený rámec** (mezi počátečním a dalším vzděláváním)
5. relevance ve **vymezování kompetencí** vč. spolupráce
6. zlepšovat **pobídky a motivaci**
7. propojovat výsledky formálního a neformálního vzdělávání
8. hledat cesty k výraznějšímu **financování**

Evropské priority

1. Evropský rámec kvalifikací
2. **přenos kreditů**
3. naplnit priority Kodaňské výzvy
4. posilovat **roli učitele**
5. zlepšit **informací a statistické systémy**

JAK JSME NA TOM ?

Výroční kniha konkurenceschopnosti (výpočet indexu – 300kritérií):

Konkurenceschopnost ČR 36. místo ze 60

Maďarsko	37
Španělsko	38
Slovensko	40
Portugalsko	45
Řecko	50
Slovinsko	52
Polsko	57

FINANCOVÁNÍ DALŠÍHO VZDĚLÁVÁNÍ

PODNIKY : STÁT : JEDNOTLIVCI

EU	72 : 18 : 10
Švédsko	92 : 7 : 1
Rakousko	73 : 3 : 22
Francie	55 : 40 : 2
Česká republika	88 : 11 : 1

Na jednoho obyvatele vynakládají v Německu	12 304,- Kč/rok,
v Dánsku	12 310,-
v Holandsku	7 628,-
v ČR	1 262,-

VZDĚLÁVÁNÍ V NAŠICH PODNICÍCH?

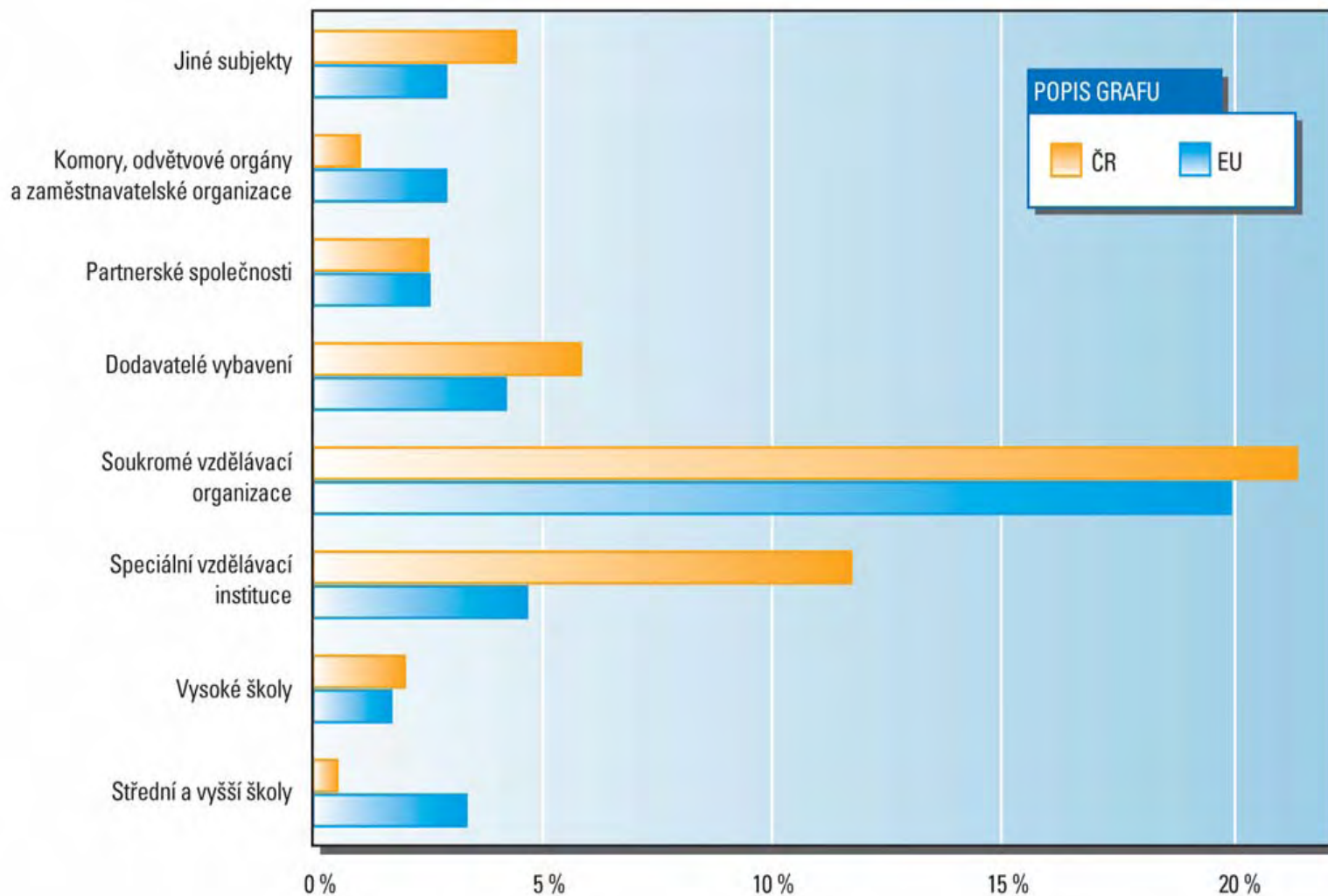
- ve velkých podnicích se vzdělává
54% zaměstnanců
- v nejmenších 21%
- v průměru 49%

**Výdaje činily celkem 5,09 mld Kč,
tj. 1,13% ceny práce**

V žebříčku inovačního indexu je ČR na 25. místě z 33 hodnocených zemí.

Praha 7. dubna 2006 (ČTK) - Lidé v České republice se v porovnání s obyvateli ostatních zemí Evropské unie nedostatečně věnují dalšímu vzdělávání. V rámci evropské pětadvacítky patří Česku z tohoto hlediska 21. místo.

Poskytovatelé dalšího vzdělávání pro podniky EU a ČR

REALITA A VZDĚLÁVACÍ POLITIKA V ČR

Podíl výdajů státního rozpočtu na vzdělávání 4,5%

(v zemích EU 5-10%)

Přitom.: Svět ekon. fórum – v mrhání veřejnými prostředky jsme v první desítce – jen 10 vlád na světě hospodaří hůře

Výše výdajů na studenta (žáka) v ČR 3400 \$

(průměr OECD 7343 \$)

Nesoulad nabídky vzdělání a potřeb trhu práce

VŠ	nabídka 13%	(OECD 24%)	poptávka 37%
SŠ	77%	(OECD 66%)	42%
Z	10%	(OECD 10%)	21%

Podíl zaměstnanců s nízkou kvalifikací v ČR: 45%

(za námi pouze Španělsko, Portugalsko, Slovensko)

REALITA A VZDĚLÁVACÍ POLITIKA V ČR

- **Podíl nákladů na vzdělávání z celkových nákladů práce:** 1,1% (v zemích EU 2-4%; Směrnice EU: 5%)
- **V dalším vzdělávání 6% dospělé populace** (24-65)
(v EU 8,4; Směrnice EU: 15%)
- **Průměrná délka v dalším vzdělávání: 25 hod. ročně**
(v zemích EU 30-42 hod.)
- **Výzkum kvality LZ v rámci OECD – za námi pouze
Řecko, Polsko, Mexiko a Turecko**
- **Zpráva o růstu OECD – 2/3 zemí jako jedna z priorit:
vzdělávání. ČR vzdělávání jako prioritu neuvádí.**

ALE NENÍ TO NEJHORŠÍ

Brusel 16. května – zpráva EK (zpravodaj ČTK)

- **vyšší střední vzdělání nedokončí** v EU v průměru 15 procent žáků, v Česku je to jen 6,4 procenta, na Slovensku 5,8 procenta a v Polsku 5,5 procenta.
- EU chtěla, **aby vyšší střední vzdělání dokončilo v unii v roce 2010** 85 procent studentů; zatím je to jen 77,3 procenta, ale na Slovensku 91,5 procenta, ve Slovinsku 90,6 procenta a v ČR 90,3 procenta.
- ČR, Slovensko a řada nových členských zemí si vedou dobře rovněž při dosahování lepší **schopnosti mládeže plynně číst**.
- členské státy jako ČR mají obvykle dobré povinné školské systémy, **pokulhávají v nepovinném, tedy vysokoškolském a dalším vzdělávání**. Za dobrou lze považovat úroveň v celém vzdělávacím procesu pouze ve Finsku a v Irsku.

UNIE NÁS UŽ BERE

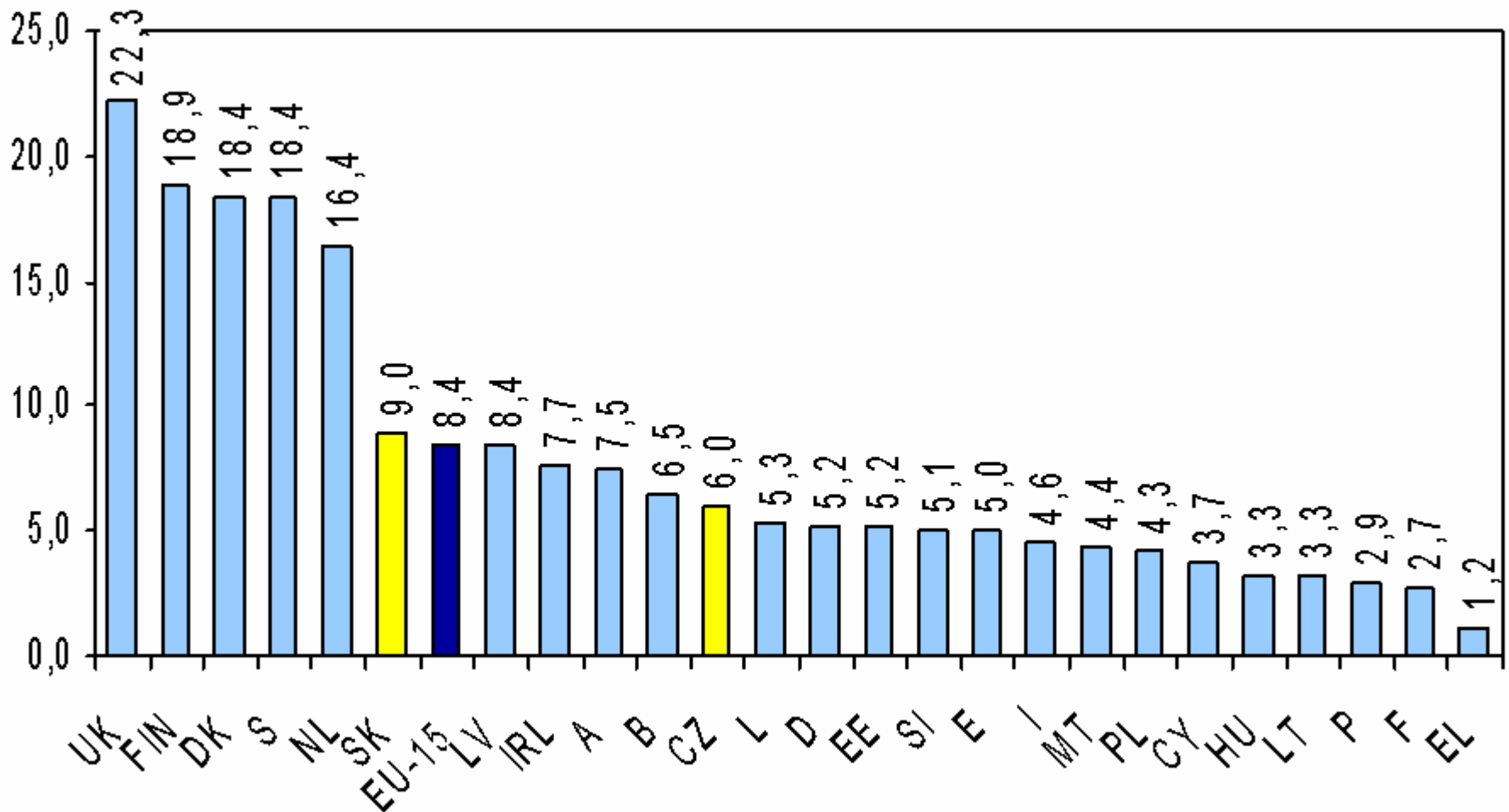

JE JÓ DOBRÉ, PŘÁTELE, UŽ O NÁS VE SVĚTĚ VĚDÍ.

VZDĚLÁVÁNÍ VE ŠKOLÁCH

- Po absolvování povinné školní docházky (základní školy) pokračuje cca **90% absolventů ve vyšším studiu.**
- **Na středních školách s výučním listem** studuje 180 tis., ročně absolvuje 50 tis.;
na středních školách s maturitním vysvědčením studuje celkem 200 tis., 45 tis. absolventů ročně.
- **V terciárním vzdělávání** je ročně přihlášeno průměrně 120 tis. žadatelů, počet přijatých je 55 tis., tedy cca 50% žadatelů. Přibližně $\frac{1}{4}$ z tohoto počtu přihlášených i přijatých je v distančním studiu.
- **Na veřejných vysokých školách** studuje 300 tis.,
na soukromých 15 tis., z toho 50% žen.
- Pokud jde o absolvování - **vysokou školu končí** 30% bakalářským studiem, cca 65% magisterským studiem a 5% studiem doktorským.

ÚČAST DOSPĚLÝCH V DALŠÍM VZDĚLÁVÁNÍ

SOUŠASNÁ SITUACE V DALŠÍM VZDĚLÁVÁNÍ V ČR

- absence politiky pro DV
 - bezkonceptnost, nesystémovost
 - fragmentární, ad hoc řešení
 - neujasněné kompetence
 - legislativní nedořešenost
 - nedostatečně ošetřená kvalita
-
- nerespektování DV jako svébytné součásti vzdělávacího systému
 - tendence : DV jako řešení převisu školské nabídky

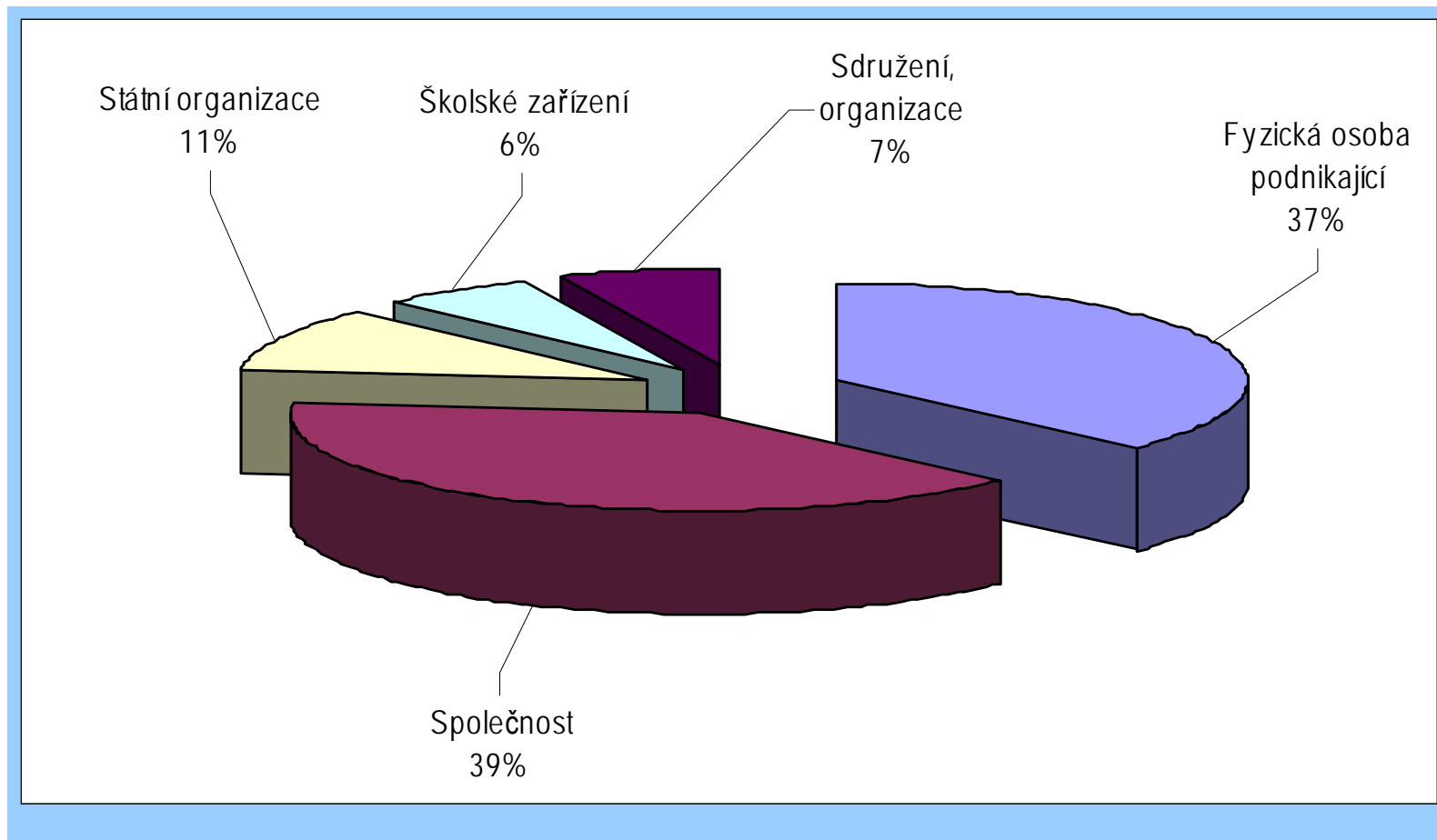
Školský zákon č. 561/2004 Sb. § 7:

„Vzdělávací soustavu tvoří školy a školská zařízení.“

**Quasiliberalismus - spoléhání na mechanismus
nabídky a poptávky**

PODÍL NA REKVALIFIKAČNÍM VZDĚLÁVÁNÍ

Šetření akreditovaných programů MŠMT za rok 2003 (ÚIV, květen 2005)

DŮVODY PRO SYSTÉMOVOU ZMĚNU

- řešení potřeb trhu práce, občanské angažovanosti a kvality života
- **odstranění bariér** pro všechny skupiny obyvatel
- uplatnění konceptu **celoživotního učení** v běžné praxi
- **zajištění kompatibility se systémy DV v zemích EU**
- **respektování strategických cílů EU**

POŽADAVKY NA SYSTÉMOVOU ZMĚNU V DALŠÍM VZDĚLÁVÁNÍ

- systém, který bude **aktivně řešit potřeby trhu práce**
- systém, který zajistí **dostupnost pro všechny skupiny dospělých občanů**
- systém, ve kterém bude uplatněn koncept **celoživotního učení v běžné praxi**
- systém, který bude **kompatibilní se systémy DV v zemích EU a respektovat strategické cíle EU**

SYSTÉMOVÉ PROJEKTY

- 1. Jednotná síť regionálních vzdělávacích středisek**
- 2. Další profesní vzdělávání v malých a středních podnicích**
- 3. Národní systém kvalifikací**
- 4. Modularizace vzdělávacích programů a uznávání neformálního vzdělávání a informálního učení**
- 5. Uznávání pracovních zkušeností v rámci DPV**
- 6. Zabezpečení kvality v propojených akreditačních a certifikačních systémech**
- 7. Vytvoření podpůrných mechanismů k DPV (informační, poradenský, motivační, finanční, a pod.)**

ÚŘEDNÍCI MPSV SYSTÉMOVÉ PROJEKTY NEROZJELI

LEKCE: nerozjížděj projekt, dokud nemáš dostupné všechny materiály.

**Děkuji za pozornost
a přeji hezký zbytek telčského dne.■**

Váš
Zdeněk Palán